

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 3. Propria sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

& terminum: si non est pars essentiae, totam rationem intellectus in actionis termino constituit: ergo posito termino intellectus constituitur formaliter: intelligens. Iterum repetis esse quid essentiale tanquam connotatum. Iterum incho: Actio ita in connotato sumpta, vel est constitutiva intellectus, vel non alio modo, illud, in connotato est additum diminuens seu destruens rationem essentiae; vel contrahens? si contrahens, ratio intellectus constituitur in actione & termino, si diminuens, intellectus essentia adaequata in termino constituta est: ergo hic dicendi modus coincidit in aliquem ex iam impugnatis.

§. III.

Propria sententia.

19 **P**lacet prae omnibus sententia, quae asserit intellectum consistere in qualitate seipsa immediate pendente ab agente per actionem secum identificatam nulla alia superaddita interiacciente. Pro hac sententia refero Scotum, Durandum & Gabrielem, asserentes apud P. Suarez, de anima, c. 5. n. 30. nulla actione cognoscitiva produci terminum ab illa distinctum, pro eadem adduco Thomam, asserentem intellectum esse actionem sine termino, quorum sententiam ab hac non discrepare testatur Arriaga d. ip. 6. sect. 2. subsect. 3. n. 28. eandem ut probabilem libris de anima docuisse testatur P. Ripalda disp. 23. sect. 8. n. 43. eandem plures recentiores ingenio acres amplectuntur. Traditur haec sententia expressè à Philosopho 9. Met. c. 2. text. 31. & clariùs cap. 4. text. 16. ubi similes operationes vitales vocat usum, asseritque omni termino carere, & differentiam adducit inter adificationem & visionem, quod in adificatione praeter ipsam actionem adificandi datur adificium; seu domus adificata. tanquam actionis terminus; in visione autem praeter ipsam actionem nullus alius terminus reperitur ex vi actionis productus, quod rursus explicat dicens, actiones, quarum terminus est distinctus, transeuntes esse, illas verò quae terminum distinctum non habent, esse immanentes, & has esse visionem, speculationem, & vitam, hoc est, vitam in actu secundo, seu actionem vitalem, quae proprie est vita; vita enim in actu primo principium vitae, potius quam vita dici debet. Philosophum auscultate: Cum autem quorundam quidem ultimum sit usus, ut usus visio, & nihil praeter hanc aliud à vita fiat opus, à quibusdam verò fiat aliud, ut adificationis domus praeter adificationem: nihilominus tamen illis quidem finis, hic verò magis finis potentiae est, adificatio namque in adificato finit & est cum domo. Quorumcumque itaque aliud quiddam praeter usum est id, quod sit, hominis actus in eo quod sit est: ut adificatio in eo quod adificatur, & contextio in eo quod contextitur. Similiter, & de aliis omnino motus in motu. Quorum verò non est aliud quiddam opus praeter actionem in ipsismet actio est, ut visio in vidente, & speculatio in speculante, & vita in anima. Nullis verbis clariùs praedictam sententiam poterat tradidisse Philosophus.

20 Eandem sententiam doceri à Doctore Angelico suadet testimonium descriptum ex opusculo quarto, tractatu de praedicamentis, capite de actione: Similiter intelligere (verba sunt Angelici Doctoris) & sentire, sunt actiones immanentes, quia dicunt actum intelligendi, & sentiendi, esse actum in intelligente vel sentiente: hac autem actio immanens non est de praedicamento Actionis. In Angelicus Doctor constituit intellectum in actione, quam relegat à praedicamento Actionis, non alia de causa, nisi quia est identificata cum termino, ac proinde non est via inter terminum productum, & principium producendi. Sic interpretor testimonium Angelici Doctoris 1. part. quaestione 34. artic. 1. ad 3. Intelligere importat solam habitudinem intelligentis ad rem intellectam: in qua nulla ratio originis importatur, sed solum informatio quaedam in intellectu nostro: propterea intellectus noster sit in actu per formam rei intellectam. Excludit Divus Thomas ab intellectione rationem originis; nomine autem originis intelligit actionem à termino distinctam, non verò cum illo identificatam; constat enim ex praecedenti testimonio sanctum Doctorem constituere intellectionem in actione, quod etiam in eodem articulo testatur immediate ad secundum: non enim intelligere significat actionem ab intelligente excurrentem, sed in intelligente manentem. Hac ratione rectè consonant omnia testimonia

Francisc. de Quiedo Philosoph. Tom. I.

Angelici Doctoris, quia in hoc articulo ad tertium dicit intellectionem non importare originem, hoc est, actionem superadditam, cuius fundamentum dederat ad secundum, ubi dixerat intellectionem importare actionem immanentem, quam putat non distingui à termino; ideo illam reiecit à praedicamento Actionis opusc. 4. citato.

21 Hanc conclusionem probant rationes omnes adductae pro aliis sententiis, quae enim petitur ex vitalitate actionis, quae est exercitium vitae, ac proinde actio probat intellectionem debere includere actionem, quod affirmo; non potest autem ex hac ratione inferri actionem hanc à termino distinguendam esse, quod inficior. Deinde ratio desumpta à representatione, & imagine, quae qualitati convenit, non probat, qualitatem hanc fore ab actione distinguendam, ac proinde nihil contra meam sententiam probat, imò eam stabilit, quia cum hac ratione probetur intellectione qualitatem importari, & ex alio capite confleret simul importari actionem, & iam impugnauerim sententiam constituentem intellectionem in qualitate & actione distincta, necessario concludendum est consistere in actione identificata cum termino, seu cum qualitate producta. Confirmatur eadem conclusio: intellectio est quaedam representatio, & imago obiecti, & non quaecumque representatio eorum, sicuti imago Caesaris in tabula, sed viuo modo tanquam perceptio, & caprio, seu apprehensio obiecti: ergo est representatio quaedam, quae intellectus apprehendit obiectum & illud quasi manu capit, per exercitium quoddam vitale: ergo est imago importans actionem quae apprehensio, & caprio est propriissimum vitae exercitium. Item intellectio dicit imaginem, quae imbibit animae attentionem, imaginatio enim formaliter dicit animi attentionem, sed attentio formaliter dicit conatum, & actionem: ergo intellectio dicit imaginem quandam intrinsecè inuolutam actionem, ergo dicit quandam actionem earentem termino distincto; actio enim intellectiva, quae inuoluit secum identificatam rationem imaginis, nullum potest habere terminum, quem ipsa respiciat.

22 In amore, de quo eadem est ratio ac de intellectione, speciale instituitur argumentum ad probandum in actione consistere, ex quo inferemus talem actionem carere termino, quia in illa tota ratio amoris sita est. Argumentum ita procedit. Cognitio in omnibus sententia praerequitur ad amorem, sed cognitio tantum requiritur ad actionem voluntatis: ergo in hac actione consistit ratio amoris. Probo minorem: cognitio ex parte intellectus requiritur, ut voluntas valeat se determinare ad obiectum amplectendum: ergo requiritur ad determinationem voluntatis: sed determinatio voluntatis consistit in actione, per quam ex actu primo reducitur ad actum secundum: ergo cognitio requiritur ad actionem voluntatis: ergo in actione consistit amor, ad quem cognitio praerequitur. Hac etiam ratione optime assignatur ratio formalis amoris, cui primario, & in se competat esse exercitium libertatis, quia hoc exercitium in actione consistit: ergo ad hoc ut amor sit exercitium libertatis, in ipsa actione constitui debet, per quam voluntas constituatur amans, quae cum per se ipsam huc praestet effectum, nullo alio indiget termino, cui nullum superest munus, quod exerceat respectu libertatis, quae per actionem formaliter amans constituitur.

23 Neque in hac actione identificata cum ratione imaginis, & expressionis obiecti, in qua sita est intellectio adhuc intellectu praescindi potest ratio imaginis, à ratione actionis, quia ut modo dicebam, est quaedam imago viuo modo per modum captionis, & exercitij principij viuentis, quae formalissimè dicit actionem. Secundo ratio ipsa imaginis, sicuti quaelibet alia formalitas creaturae essentialiter per se ipsam dicit respectum ad principium effectuum per exigentiam dependentiae, cum qua connexionem habeat, seu per dependentiam actualem secum identificatam: sed haec ratio imaginis non potest dicere respectum per exigentiam dependentiae superadditam, cuius est incapax, quia illud, quod realiter per se dependet, non potest adhuc formaliter habere exigentiam dependentiae superadditam, non enim potest formaliter exigere id, quod realiter habere nequit: ergo talis ratio imaginis dicit respectum ad principium tanquam quid per se ipsum ab illo dependens: ergo inuoluit formaliter rationem dependentiae, & actionis. Confirmatur: In omnibus formalitatibus, quae dependent

dependent media actione, non distinguitur ab ipsis formalitatibus exigentia dependentia ab ipsa formalitate exigente, quia eadem per se ipsam terminat dependentiam, quam non potest terminare: ergo in his entitatibus quae dependent sine actione superaddita praescindi nequit formalitas, ipsaeque dependet ab ipsa dependentia.

24 Ex his inferitur intellectionem includere saltem materialiter, & identice passionem, & unionem, quia utraque identificatur cum qualitate; asserto tamen unionem non pertinere ad intellectionem solum tanquam quid materiale identificatum cum qualitate, sed tanquam causalitatem, seu informationem qualitatis, quia ad hoc ut forma communicet suum effectum formalem subiecto, necessarium est illi esse unitam, vel media unionem superaddita. Unde intellectio, seu sensatio materialis, quae efficienter ab anima producitur, & recipitur in materia tanquam in causa materiali, necessarium est animae unitae, quia illam formaliter sentientem constituit tanquam vera forma. Itaque sensatio triplicem habet respectum ad animam, effectus producti per se ipsum, seu actionis identificatae cum termino; & formae informantis; & informationis. Ex his respectus actionis, & respectus formae pertinent ad rationem formalem, sensationis; posterior vero respectus est causalitatis, media qua formalis ratio sensationis suum effectum formalem animae sentientis communicat. Praeter hos respectus, inest conceptus passionis intellectioni, & sensationi viventis anima materialis, qui respectus identificatus est physice cum ipsa ratione formalis intellectionis, seu sensationis, formaliter tamen ad illam non spectat, quia passio non requiritur, ut actio identificata cum termino unito per se ipsam principio, immanens sit, ut contra Hurtadum dicebam n. 5, neque ut forma suum effectum formalem praestet subiecto, ut fert communis sententia.

25 Dices eodem modo posse defendi intellectionem tantum includere materialiter actionem, quia intellectio tantum dicit formaliter representationem in intellectu, ad quam ratio formalis actionis impertinens est. Resp. intellectionem formaliter includere ipsam actionem, quia non est representatio utriusque, sed representatio viuo modo, quae formaliter dicit actionem, ut probabam n. 20. & quia ratio formalis representationis in cognitione non distinguitur adhuc formaliter à ratione formali actionis, ut dicebam n. 22.

S. IV.

Argumenta soluta.

26 Argumenta, quae possunt fieri contra actionem termino identificatam, solvenda sunt ex doctrina tradita in Physic. Contr. 12. Punct. 1. ubi probavi possibilem esse actionem identificatam cum termino; quae specialiter in hac materia fieri possunt breuiter proponam & solvam.

27 Obiicies primò: Intellectio diuina non importat actionem; ergo neque intellectio creata. Probo consequentiam: Intellectio diuina, & intellectio creata conueniunt in ratione intellectionis: ergo eo ipso quod intellectio diuina actionem non includat, non illam importabit ratio communis intellectionis abstrahens ab intellectione creata, & increata: ergo neque illam importabit ratio intellectionis creatae. Probo consequentiam: intellectio creata sufficienter distinguitur ab increata, ex eo quod intellectio creata sit ab alio; sed hoc quod est esse ab alio non dicit identitatem actionis cum termino; ergo intellectio creata in ratione intellectionis creatae non dicit identitatem actionis cum termino. Idem argumentum retorqueo in omnem sententiam; primò in sententiam, quae constituit intellectionem in termino distincto ab actione: Intellectio quatenus abstrahit à creata & increata, non dicit terminum distinctum ab actione; intellectio creata formaliter ut distincta ab increata tantum dicit esse ab alio; sed hoc quod est esse ab alio non dicit distinctionem termini ab actione, per quam est ab alio; ergo intellectio creata, ut intellectio creata est, non dicit distinctionem termini ab actione. Clarids idem argumentum retorquetur in opinionem constituentem intellectionem in actione, & termino, quia hoc quod est esse ab alio, per quod differt intellectio creata ab increata, non dicit aggregatum actionis & termini: ergo intellectio creata, ut intellectio creata est neque secundum rationem communem intellectionis, neque secundum rationem specialem intellectionis creatae dicit ag-

gregatum actionis, & termini. Facile posset respondere praedicto argumento, de ratione intellectionis ut sic esse non dependere à principio media actione, quod conuenit rationi communi intellectionis creatae, & increatae, deinde de ratione intellectionis creatae esse dependere ab alio aliquo modo, & consequenter esse dependere per se ipsam, quia habet ex praedicto communi non dependere media actione distincta & ex praedicto speciali per se ipsam, cum nullus alius dependendi superest modus.

Hac ratione sufficienter praedictae obiectioni satisfactum, nihilominus placet aliam reddere quae ex ipsis doctrinae visceribus defumatur. Dixi Controv. 1. 2. Punct. 4. de ratione actionis vitalis esse operationem, & hanc Deo competere, quia cum Deus intelligit, & amat intentionaliter operari dicitur, & ita dico modò de ratione intellectionis abstrahens ab intellectione creata, & increata esse operationem, & hanc contrahi in intellectione diuina ad operationem quandam identificatam cum ipso operante, quae actio dici nequit, quia non est ratio dependendi, neque per illam effectus aliquis dependet, & ita causalitas efficientis dici nequit, neque actio, quae essentialiter est efficientis causalitas. In intellectione creata ratio operationis, quam dicit praedictum commune intellectioni creatae, & increatae, necessarium contrahitur ad operationem quandam distinctam ab agente, quae essentialiter est causalitas, & dependentia, seu actio, quia non potest dari operatio creata identificata cum principio operante, & ita omnis intellectio creata est actio; & intellectio vero increata est specialis operatio contrahens rationem communem operationis, quae abstrahit ab operatione identificata vel distincta cum principio operante. Rogabis cur intellectio & volitio diuina dicantur operationes? Resp. intellectionem diuinam esse operationem intentionalem (idem de volitione intellige) quia est per quod formaliter Deus se determinat ad intelligendum, quae determinatio est exercitium vitae, & operatio Dei se determinantis, & cum per suam entitatem se possit determinare per suam entitatem nullo alio superaddito potest immanenter operari. In creaturis vero cum omnis determinatio necessarium sit futura per aliquid superadditum, hinc fit non posse per se ipsas operari, quia operatio includit determinationem, & sicut determinatio est superaddita cuiusque creaturae se determinanti, sic & operatio; & ita in creatura distinguuntur operatio ab actione, & dependentia. Ex hoc principio similiter inferitur cur intellectio creata actionem importet, quia omnis intellectio includit determinationem, quae est exercitium vitae, & Deus potest se determinare adhuc ad actionem, ad quam est indifferens, & liber per suammet entitatem, sine alio superaddito, creatura vero non se valet determinare absque aliquo superaddito, & ita Deus operari potest per se ipsum sine operatione ab ipso realiter distincta, creatura vero non potest operari nisi per operationem ab illa distinctam, quae est actio, & quia intellectio creata dicit operationem creatam, quae necessario distinguitur realiter ab operante, dicit actionem, quae nihil est aliud quam operatio distincta realiter à principio.

Obiic. 2. Per actionem praecise constituitur principium intellectuum viuens vitam rationalem; ergo de ratione intellectionis tantum est actio, & non terminus. Probo antecedens: illa actio esset immanens ratione termini, & non esset simplex emanatio, & nihil posset in illa considerari ad vitalitatem: ergo esset actio vitalis: ergo pertinet ad aliquam vitam speciem, non ad vegetatiuam, aut sensitiuam; ergo ad rationalem; ergo ex vi illius actionis principium intellectuum viueret vitam rationalem; ergo non pertinet ad vitam rationalem in actu secundo terminus: ergo neque ad intellectionem, quia recte conceptus intellectionis clauditur in ratione illa quae formaliter est in actu secundo rationalis vita. Respondco: Antecedens illud: Per actionem praecise constituitur principium intellectuum in actu secundo viuens vitam rationalem, posse intelligi de actione realiter à termino distincta, vel de actione realiter identificata cum termino, & formaliter ab illo praecisa. Si hoc posteriori modo intelligatur, negandum est suppositum in antecedenti subsumptum, videlicet conceptum specialem huius actionis sub determinata specie constituitur à termino distinctum; iam enim probavi numero 22, non posse in intellectione per se ipsam à termino procedente distinguere conceptum specialem actionis à conceptu termini, seu expressionis, vel imaginis per